

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT	629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04	UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT.24
ZESPÓŁ REALIZACJI		00 - 503 W A R S Z A W A
BADAŃ	621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17	TELEFAX 629 - 40 - 89
INTERNET:	http://www.korpo.pol.pl/cbos	E-mail: cbos@pol.pl

BS/85/74/94

RADNI PIERWSZEJ KADENCJI

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ '94

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

Pierwsza kadencja samorządów lokalnych dobiega końca. Jest to więc odpowiedni czas do podsumowań dorobku tych pierwszych po wojnie w pełni demokratycznych instytucji naszego państwa. W podsumowaniach tego okresu zapewne często będzie pojawiać się informacja zaczerpnięta z danych CBOS, że władze lokalne należą do najlepiej ocenianych instytucji władzy, a opinie o nich wykazują dużą stabilność. Sondaż przeprowadzony wśród radnych¹ pozwolił na uzyskanie bardziej szczegółowych informacji dotyczących członków tego organu samorządowego.

W niniejszym opracowaniu spróbujemy odpowiedzieć na podstawowe pytania: kim są radni, z jakich grup społecznych się wywodzą, co robią poza pracą w radzie, jakie mają poglądy i preferencje polityczne? Odpowiedzi na te pytania mogą się złożyć na swego rodzaju polityczny i społeczny portret radnych.

Struktura społeczno-zawodowa populacji radnych

Radni to najczęściej mężczyźni (90%). Średnia ich wieku nie odbiega zasadniczo od średniej wieku ogółu mieszkańców kraju. Niezwykle rzadko można jednak spotkać przedstawicieli samorządów lokalnych w wieku 18-24 lat. Nieczęsto też radni są w wieku emerytalnym. Brak młodych osób jest oczywiście do pewnego stopnia spowodowany faktem, iż większość samorządów została wybrana przed czterema laty, a więc osoby te wchodziły wówczas dopiero w dorosłe życie. Struktura wiekowa radnych ma zapewne wpływ na to, że niemal wszyscy z nich są w związku małżeńskim.

¹ Badanie "Radni '94" - współfinansowane przez Fundację Rozwoju Demokracji Lokalnej i CBOS - zrealizowano w dniach 4-15 marca '94 na 794-osobowej próbie losowej radnych.

Tabela 1

Struktura socjodemograficzna populacji radnych i całego społeczeństwa	Radni	Ogół mieszkańców
Płeć: mężczyźni kobiety	89% 11%	47% 53%
Wiek: do 24 lat 25-34 35-44 45-54 55-64 65 i więcej lat Średnia wieku	0.1% 12% 40% 25% 18% 5% 47 lat	14% 17% 23% 16% 14% 16% 46 lat
Wykształcenie: podstawowe zasadnicze zawodowe średnie ogólnokształcące średnie zawodowe pomaturalne i niepełne wyższe wyższe	16% 18% 3% 25% 4% 33%	39% 25% 7% 19% 3% 8%
Miejsce zamieszkania: wieś miasto do 20 tys. miasto 20-100 tys. miasto 100-500 tys. miasto powyżej 500 tys.	65% 11% 13% 7% 4%	38% 13% 19% 19% 11%
Grupa społeczno-zawodowa: kadra kierownicza i inteligencja pracownicy umysłowi niższego szczebla pracownicy fizyczno-umysłowi robotnicy wykwalifikowani robotnicy niewykwalifikowani rolnicy indywidualni prywatni przedsiębiorcy renciści i emeryci inni niepracujący	27% 10% 3% 5% 2% 23% 10% 18% 1%	6% 7% 5% 11% 5% 8% 4% 33% 21%
Sektor zatrudnienia²: państwowy spółdzielczy prywatny inne (organizacje samorządowe, społeczne, związki zawodowe itp.)	63% 6% 16% 14%	58% 8% 32% 2%
Stan cywilny: żonaty/zamężna wolny(a)	93% 7%	70% 30%
Dochody na jedną osobę poniżej 750 tys. zł 750 - 1 249 1 250 - 1 749 1 750 - 2 249 2 250 i powyżej	15% 22% 15% 16% 31%	18% 27% 24% 14% 17%
Liczba osób w gospodarstwie domowym 1 2 3 4 5 i więcej	2% 12% 18% 30% 37%	7% 18% 19% 24% 33%

² Dotyczy respondentów aktywnych zawodowo, nie będących rolnikami indywidualnymi i prywatnymi właścicielami.

Prawie dwie trzecie radnych mieszka na wsi. Jest to bodaj największa różnica między nimi a ogółem mieszkańców kraju (38% mieszkańców wsi) i jest konsekwencją faktu, iż w gminach małych liczba osób reprezentowanych przez jednego radnego jest niższa niż w mieście. Interpretując wszelkie wyniki badania opinii radnych warto więc pamiętać, iż są to w większości mieszkańcy wsi.

Poziom wykształcenia członków samorządów jest znacznie wyższy niż ogółu społeczeństwa - jedna trzecia ma wyższe wykształcenie, a 16% - podstawowe. Zwraca przy tym uwagę nieco częstsze występowanie wśród radnych średniego wykształcenia zawodowego, a rzadsze - ogólnokształcącego. W efekcie radni znacznie częściej niż "zwykli obywatele" mają konkretny zawód wyuczony.

Radni są znacznie bardziej aktywni zawodowo niż ogół mieszkańców kraju. Niewielu jest wśród nich emerytów i rencistów. Niemal w ogóle nie ma osób nie pracujących z innych powodów. Najwięcej jest wśród nich przedstawicieli inteligencji i kadry kierowniczej oraz rolników. Nieco częściej niż w populacji generalnej są wśród nich reprezentowani prywatni przedsiębiorcy, a rzadziej - robotnicy.

Aktywność społeczna i pełnione funkcje publiczne

Blisko połowa członków samorządów lokalnych pełni też inne funkcje publiczne, najczęściej w jednostkach pomocniczych samorządów - funkcje sołtysów, członków rad sołeckich, rad osiedla i samorządu mieszkańców. Dość liczny jest też ich udział w zarządach i radach nadzorczych spółdzielni i banków spółdzielczych oraz w Ochotniczej Straży Pożarnej.

Czy poza członkostwem w radzie pełni Pan(i) obecnie jeszcze jakieś inne funkcje publiczne?

Tak	47%
Nie	53%

Najczęściej wymieniane funkcje

N=374

▲ Sołtysi, członkowie rad sołeckich i samorządu mieszkańców, rad osiedla	21%
▲ Spółdzielnie - produkcyjne, mieszkaniowe i in., banki spółdzielcze; członkowie rad nadzorczych, zarządów, prezesi	14%
▲ Ochotnicza Straż Pożarna	10%
▲ Pomoc społeczna i służba zdrowia - członkowie rad nadzorczych ZOZ, przychodni, biur pracy, osoby pełniące funkcje w PKPS itp.	8%
▲ Członkowie innych niż fundacje organizacji celowych - tymczasowych (np. Komitet Telefonizacji) i stałych (Społeczny Komitet Przeciwalkoholowy, komitet rodzicielski, rada szkoły)	8%
▲ Delegaci do sejmików wojewódzkich i krajowego sejmiku samorządowego	8%
▲ Kółka rolnicze i inne organizacje producentów rolnych	8%
▲ Członkowie zarządu gminy (miasta itd.)	6%
▲ Burmistrz, wójt, prezydent miasta i ich zastępcy	6%
▲ Przewodniczący rady gminnej (miejskiej itd.) i ich zastępcy	5%

Blisko połowa radnych pełni też inne funkcje we władzach gminy. Są one jednak przeważnie związane z działalnością rady (przewodniczący bądź członek komisji, przewodniczący rady bądź jego zastępca). Poza tym są oni najczęściej członkami zarządu gminy, członkami komisji urzędu gminnego, sołtysami bądź wójtami i ich odpowiednikami w miastach (burmistrzowie i prezydenci).

Przed rokiem 1990 radnymi ówczesnych rad narodowych (niezależnie od szczebla) było 23% obecnych członków samorządów lokalnych. Najczęściej pełnili oni tę funkcję tylko raz, ale dość liczni są respondenci, którzy w tamtym okresie radnymi byli przez trzy kadencje i dłużej.

		CBOS
<i>Czy kiedykolwiek przed 1990 r. był(a) Pan(i) radnym (wojewódzkim, miejskim, gminnym, dzielnicowym)?</i>		
	Tak	23%
	Nie	77%
<i>Ile kadencji był(a) Pan(i) radnym?</i>		
	Jedną	46%
	Dwie	32%
	Trzy	21%

Portret polityczny radnych

W przeszłości inne funkcje publiczne sprawowało 28% radnych. Równie często była to działalność w organizacjach związanych z PRL-em (wśród nich najczęściej Zjednoczone Stronnictwo Ludowe), jak i opozycyjnych wobec ówczesnych władz (tu oczywiście najczęściej NSZZ "Solidarność").

		CBOS
Czy w przeszłości pełnił(a) Pan(i) jeszcze jakieś funkcje publiczne, poza dotychczas wymienionymi?		
Tak		28%
Nie		71%
<hr style="border-top: 1px dashed black;"/>		
Najczęściej wymieniane funkcje:	N=222	
Funkcje w innych (niż PZPR) PRL-owskich organizacjach politycznych (ZSL, SD, ZSMP, ZMW i in.) i ich spadkobiercach (PSL, SdRP)		14%
Sołtysi, członkowie rad sołeckich i samorządu mieszkańców		12%
Organizacje sportowe, turystyczne i hobbistyczne		10%
Funkcje w NSZZ "Solidarność" - na szczeblu zakładu i lokalnym oraz bez podania szczebla (np. przewodniczący "Solidarności")		10%
Członkowie organów władzy lokalnej szczebla podstawowego (dzielnica, gmina, gromada, miasto), także członkowie rad i komisji bez podania szczebla (np. członek komisji edukacji)		8%
Kółka rolnicze i inne organizacje producentów rolnych		7%
Spółdzielnie - produkcyjne, mieszkaniowe i in., banki spółdzielcze. Członkowie rad nadzorczych, zarządów, prezesi		7%
Członkowie organizacji celowych - tymczasowych (np. Komitet Telefonizacji) i stałych (np. Społeczny Komitet Przeciwalkoholowy, komitet rodzicielski)		7%
Funkcje w Komitetach Obywatelskich i Komitetach Obywatelskich "Solidarność"		6%
Funkcje nie będące w istocie funkcjami publicznymi, lecz zwykłymi zawodowymi (np. dyrektor szkoły, inspektor oświaty itp.)		6%
Ochotnicza Straż Pożarna		5%
Funkcje w pracowniczych związkach zawodowych związanych z PRL-em, także - działalność w związku zawodowym bez określenia, o jaki związek chodzi		5%
Sądy i kolegia - ławnicy, kuratorzy, członkowie kolegiów orzekających		5%

W dniu wprowadzenia stanu wojennego 40% radnych należało - według ich deklaracji - do NSZZ "Solidarność". Przynależność do PZPR ma w swojej przeszłości 15% radnych, a do ZSL - 12%.

Także teraz "Solidarność" jest najpopularniejszym wśród radnych związkiem zawodowym - należy do niej 16%, a do "Solidarności" rolniczej - 4%.

Najlichnieszta grupa radnych - według ich odpowiedzi - nie była zgłoszona do wyborów przez żadną organizację. Dotyczy to przede wszystkim radnych mniejszych gmin - tych, w których odbywały się wybory większościowe. Skądinąd jednak wiadomo, że wielu znanych, lokalnych działaczy (zwłaszcza ze wsi) nie chciało - i nie potrzebowało - w 1990 roku wsparcia swoich organizacji, by wygrać wybory. Dlatego też faktyczne wpływy niektórych organizacji - zwłaszcza NSZZ RI "Solidarność" - były wówczas większe niż wynikałoby to z oficjalnych statystyk wyborczych.

Najsilniejszą organizacją były jednak Komitety Obywatelskie. Obecnie 29% radnych stwierdza, że właśnie one zgłosiły ich do wyborów. Jest to liczba mniejsza niż uzyskana w sondażu przeprowadzonym na początku kadencji (38%). Różnica po części może wynikać z faktu, iż zostały przeprowadzone wybory uzupełniające oraz wybory do nowo powstałych rad, w których Komitety Obywatelskie nie uczestniczyły. Z całą pewnością jest jednak też efektem zaniku obywatelskiego ruchu solidarnościowego i osłabienia z nim więzi osób, które niegdyś były jego członkami. W efekcie radni nieco częściej pamiętają, że zgłosiła ich "grupa obywateli", a nieco rzadziej - że Komitet Obywatelski.

Tabela 2

w procentach

<i>Jaka organizacja zgłosiła Pańską kandydaturę w wyborach samorządowych 1990 roku?</i>	Deklaracje z 1990 r.	Deklaracje z 1994 r.
Grupa obywateli	29	37
Komitet Obywatelski	39	29
PSL	8	9
NSZZ "Solidarność", struktury branżowe i zakładowe "Solidarności"	5	7
NSZZ RI "Solidarność"	7	6
Koło Gospodyń Wiejskich, zebranie wiejskie, inne (poza partiami i związkami) organizacje mieszkańców wsi	2	3
Ochotnicza Straż Pożarna	1	1
Organizacje środowiskowe i zawodowe	3	1
Inne	7	7

Interpretując powyższe dane należy pamiętać, że niektóre partie mają też duże wpływy w organizacjach z pozoru apolitycznych. Z tych właśnie powodów swoich kandydatów wystawiła Ochotnicza Straż Pożarna - organizacja wpływowa na wsi i blisko związana z Polskim Stronnictwem Ludowym.

W przeszłości radni równie często uczestniczyli w organizacjach PRL-owskich, jak i - opozycyjnych. Obecnie zaś równie często należą do "Solidarności", jak i do najsilniejszej w tym gronie partii wywodzącej się z PRL-u - Polskiego Stronnictwa Ludowego. Pozostałe organizacje praktycznie się nie liczą. Jest to jednym z przejawów niewielkiego upolitycznienia rad samorządowych.

Deklarowana przynależność radnych do partii i organizacji politycznych		CBOS
PSL	9%	
NSZZ "S"	9%	
Inne partie i organizacje	8%	

Także te dwie organizacje - NSZZ "Solidarność" i PSL - wzbudzają najwięcej sympatii w gronie radnych. Następne w kolejności - Unia Demokratyczna i Unia Pracy - mają znacznie mniej sympatyków.

Zdecydowanie najwięcej niechęci wzbudza ZZR "Samoobrona", a następnie - KPN i SdRP. Najmniej znana - spośród objętych badaniem - jest Partia Konserwatywna. Należy ona też do najmniej - obok BBWR, SLCh, UPR, PChD, PSL-PL, ZChN i RdR - kontrowersyjnych organizacji. Radnym są więc obojętne małe partie, niezależnie od stopnia radykalizmu i kontrowersyjności głoszonych przez nich haseł i programów. Najwięcej uwagi przyciągają zaś związki zawodowe (NSZZ "S" i ZZR "Samoobrona") lub inne organizacje nastawione na obronę jasno określonych interesów grupowych (PSL).

Tabela 3

w procentach

Partie i organizacje polityczne	Stosunek radnych do wybranych partii i organizacji politycznych			
	sympatyk lub członek	obojętność	przeciwnik	nieznajomość
PSL	43	43	10	1
NSZZ "S"	37	49	9	1
UD	29	54	14	1
UP	22	58	15	2
PSL-PL	18	61	15	2
KLD	17	57	21	2
BBWR	16	67	10	5
PChD	15	62	15	7
SLCh	14	64	12	7
UPR	14	63	16	3
ZChN	14	61	19	3
OPZZ	13	57	24	3
SdRP	13	51	32	2
RdR	12	60	20	5
KPN	12	48	35	3
PC	11	55	28	2
PK	8	65	13	11
ZZR "Samoobrona"	5	39	51	2

W tabeli pominięto odpowiedzi "Trudno powiedzieć". Wahają się one w granicach 2-4%.

Sympatia, a nawet członkostwo w organizacjach politycznych nie zawsze przekłada się na poparcie wyborcze. Przekonała się o tym w ostatnich wyborach "Solidarność", która zdobyła znacznie mniej głosów niż można by oczekiwać, sądząc po liczebności tego związku. Także wśród radnych nie uzyskała ona poparcia wszystkich swoich członków, a jego wielkość jest znacznie mniejsza niż mogłoby to wynikać z deklarowanej sympatii.

Znacznie wierniejsi swojemu ugrupowaniu byli sympatycy PSL. W efekcie partia ta zyskała zdecydowanie największą liczbę głosów radnych - niemal trzykrotnie więcej niż następna w kolejności - Unia Demokratyczna. Rozmiary sukcesu PSL są oczywiście związane z faktem, iż większość radnych mieszka na wsi.

Poparcie udzielone przez radnych w wyborach '93		CBOS
PSL	33%	
UD	12%	
SLD	8%	
KKW "Ojczyzna"	7%	
BBWR	6%	
PSL-PL	5%	
NSZZ "S"	5%	
KLD	4%	
PC	4%	
KPN	3%	
UP	3%	
Inne	6%	

Zwraca uwagę to, że więcej głosów zdobyła w tej grupie Unia Demokratyczna niż zwycięzca wyborów - Sojusz Lewicy Demokratycznej. Znacznie mniejsze niż w całym społeczeństwie są też wpływy Unii Pracy. Jest to do pewnego stopnia związane z charakterystyką polityczną radnych, wśród których - o czym bardziej szczegółowo informujemy w dalszej części opracowania - dominują osoby o poglądach prawicowych.

Mimo iż większość radnych mieszka na wsi i Polskie Stronnictwo Ludowe uzyskało wśród nich zdecydowanie najwięcej głosów, to jednak lider PSL - Waldemar Pawlak - nie jest najpopularniejszym kandydatem na prezydenta. Wymieniło go zaledwie 5% respondentów. Częściej zgłaszano kandydaturę Aleksandra Kwaśniewskiego, Lecha Wałęsy i Tadeusza Zielińskiego.

Tabela 4

w procentach

Najlepsi kandydaci na prezydenta (osoby, które w jednym z pomiarów uzyskały co najmniej 3% wskazań)	Wskazania radnych	
	w roku 1990	w roku 1994
Aleksander Kwaśniewski	0.4	12
Lech Wałęsa	36	9
Tadeusz Zieliński	-	6
Waldemar Pawlak	-	5
Tadeusz Mazowiecki	19	3
Ewa Łętowska	1	3
Andrzej Olechowski	-	4
Jan Olszewski	-	3
Hanna Suchocka	-	4
Krzysztof Skubiszewski	11	3
Bronisław Geremek	6	1
Andrzej Stelmachowski	4	-
Nie ma takiej osoby	4	15
Trudno powiedzieć	7	14

Przed czterema laty zdecydowanym liderem tej klasyfikacji był Lech Wałęsa, który uzyskał poparcie 36% radnych. Znaczące odsetki głosów zdobyli też: Tadeusz Mazowiecki i Krzysztof Skubiszewski. Ówczesny sondaż został jednak przeprowadzony w trakcie kampanii prezydenckiej (na przełomie września i października '90) i dlatego preferencje radnych były dużo bardziej wykrystalizowane. Zestawienie tych wyników obrazuje jednak, jak bardzo preferencje polityczne radnych przesunęły się od tego czasu na lewo. W 1990 roku ówczesny kandydat lewicy na stanowisko prezydenta - Włodzimierz Cimoszewicz - nie uzyskał w sondażu ani jednego "głosu", a Aleksander Kwaśniewski - dokładnie 0,4%. Roman Bartoszcze, który był wówczas liderem PSL, otrzymał niespełna 1% wskazań.

Jednym ze sposobów poznania politycznych orientacji respondentów jest zbadanie nośności społecznej podstawowych haseł i wartości, którymi posługują się partie polityczne. Radnym wręczono dziesięć kart zawierających hasła, które mogłyby być wykorzystane przez partie w kampanii wyborczej. Ich zadaniem było wybranie co najwyżej trzech hipotetycznych partii, na które byliby skłonni głosować, a następnie nie więcej niż trzech, na które na pewno by nie głosowali. Podobne pytanie zadano w lipcu ubiegłego roku respondentom reprezentującym ogół mieszkańców kraju.

Wśród radnych największą aprobatę zyskały hasła ochrony polskiego rolnictwa oraz utrzymania ładu i porządku w kraju. Pozostałe były wybierane znacznie rzadziej. Najmniejszą popularność zdobyły partie kładące nacisk na prawo kobiet do przerywania ciąży oraz ochronę Polski przed wpływami innych narodowości.

W całym społeczeństwie w trakcie ostatniej kampanii wyborczej znacznie bardziej nośne były hasła socjalistyczne - ochrony socjalnej i równości obywateli oraz ochrony państwowego przemysłu. Znacznie krytyczniej niż radni patrzyli zwykli mieszkańcy kraju na wspieranie rozwoju prywatnych przedsiębiorstw oraz odwoływanie się w kampanii wyborczej do wartości chrześcijańskich.

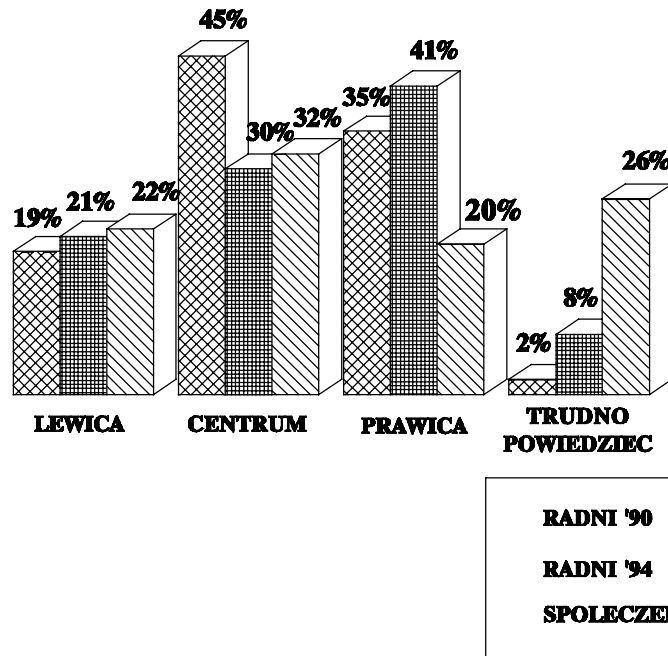
Tabela 5

w procentach

Stosunek do partii kładących nacisk na następujące sprawy:	Aprobata		Dezaprobata		Obojętność	
	radni	ogół społe- czeństwa*	radni	ogół społe- czeństwa	radni	ogół społe- czeństwa
- ochronę polskiego rolnictwa	56	49	6	4	38	44
- utrzymanie ładu i porządku	55	57	4	4	41	36
- ochronę socjalną i równość obywateli	35	57	17	6	48	34
- rozwój prywatnych przedsiębiorstw	34	13	23	34	43	50
- swobody obywatelskie	26	16	18	21	55	61
- wejście Polski do Europy	23	20	23	22	54	55
- ochronę państwowego przemysłu	22	33	31	13	48	50
- wartości chrześcijańskie	22	12	37	48	41	37
- ochronę Polski przed wpływami innych narodowości	15	16	43	34	42	48
- prawo kobiet do przerywania ciąży	7	9	62	45	31	43
Respondent mógł wybrać nie więcej niż trzy partie, na które mógłby głosować (aprobata), i nie więcej niż trzy, na które na pewno nie oddałby głosu (dezaprobata).						
* Badanie na próbie ogólnopolskiej zostało przeprowadzone w lipcu '93.						

Można więc powiedzieć, że poglądy radnych są znacznie bardziej prawicowe niż ogółu społeczeństwa. Potwierdzają to ich własne oceny. Podczas gdy w całym społeczeństwie osób o poglądach lewicowych jest tyle, ile o prawicowych, to wśród radnych "prawicowość" ma dwukrotną przewagę nad "lewicowością". Dlatego też partie lewicowe uzyskały w tej grupie znacznie mniej głosów.

RYS. 1. DEKLAROWANE POGLĄDY POLITYCZNE

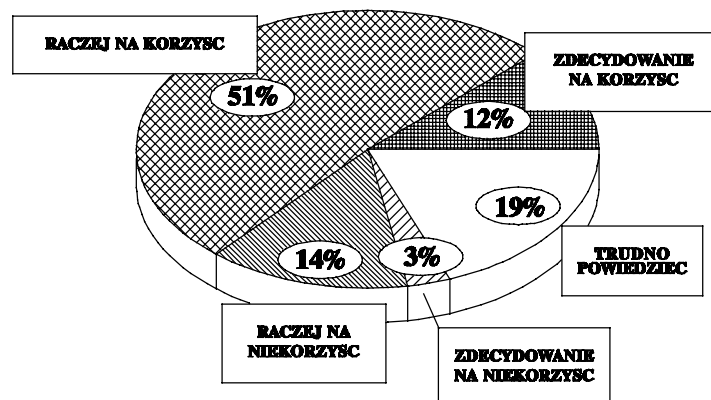

Tak częsta "prawicowość" radnych jest spowodowana tym, że w czasie, gdy wybierano rady, poglądy całego społeczeństwa były bardziej prawicowe niż obecnie. Można więc przypuszczać, iż w nowych radach będzie więcej przedstawicieli osób o orientacji lewicowej niż w dotychczasowych. Z drugiej strony, nie jest wykluczone, iż na skutek generalnie dobrej oceny pracy dotychczasowych rad, partie prawicowe zdobędą w zbliżających się wyborach więcej głosów niż w ostatnich wyborach parlamentarnych.

Radni przed kampanią wyborczą

Przed zbliżającymi się wyborami samorządowymi radni optymistycznie patrzą na szanse wyborcze obecnych członków samorządów lokalnych. Blisko dwie trzecie spośród nich uważa, że fakt, iż było się radnym, będzie działał na korzyść kandydata.

RYS. 2. JAK PAN(I) PRZYPUSZCZA, CZY W ZBLIŻAJĄCYCH SIĘ WYBORACH FAKT, ŻE BYŁO SIĘ CZŁONKIEM RADY GMINY BĘDZIE W TEJ GMINIE DZIAŁAŁ NA KORZYŚĆ CZY NIEKORZYŚĆ KANDYDATA NA RADNEGO?

Co trzeci radny zamierza kandydować w wyborach, a 16% stwierdziło, że nie są jeszcze zdecydowani. Można przypuszczać, iż - w przeciwieństwie do deklarowanej frekwencji - deklaracje kandydowania w wyborach są zaniżone i zdecydowana większość z wahających się stanie jednak w szranki wyborcze.

Niewielkie są socjodemograficzne różnicowania deklaracji zamiaru kandydowania w wyborach. Nieco częściej niż inni zamierzają ponownie ubiegać się o mandat radni z dużych miast, uważający swoje poglądy polityczne za prawicowe, a zainteresowanie polityką - za duże, biorący udział w praktykach religijnych kilka razy w tygodniu i zadowoleni z własnych warunków materialnych. Radni gmin, w których obowiązuje ordynacja proporcjonalna, nieco częściej niż pozostali chcą przedłużyć swój mandat na kolejną kadencję.

Tabela 6

w procentach

Rodzaj ordynacji obowiązujący w danej gminie	Czy zamierza kandydować w wyborach lokalnych '94?		
	tak	nie	trudno powiedzieć
Proporcjonalna	42	44	14
Większościowa	32	51	17

Głównym tematem kampanii wyborczej będą problemy z lokalną infrastrukturą techniczną (drogi, komunikacja, kanalizacja, wodociągi, oświetlenie, gazyfikacja i telefonizacja, budownictwo mieszkaniowe). Koncentrować się na nich będzie blisko połowa radnych. Poza tym pojawiać się będą problemy polityki socjalnej (w tym bezrobocia) - 19%, ekologii i inwestycji w ochronę środowiska - 14% oraz oświaty - 13%. Co dziesiąty radny będzie eksponować osobiste zalety i cechy charakteru.

Tak więc zapowiada się, że kampania wyborcza będzie zdominowana przez problemy lokalne i w niewielkim stopniu upolityczniona, co - jak wykazują wyniki innych badań - jest zgodne ze społecznymi oczekiwaniami. Mówiąc o problemach swoich gmin przyszli wyborcy skupiają się - podobnie jak radni - na sprawach infrastruktury technicznej.

★

★ ★

Samorządy lokalne mijającej kadencji w większości były wybierane przed czterema laty, gdy system partyjny kraju dopiero zaczynał się kształtować, a społeczeństwo - po upadku komunizmu - z niechęcią patrzyło na lewą stronę sceny politycznej kraju. Dlatego też obecne rady są w niewielkim stopniu upartyjnione, a ich członkowie mają znacznie bardziej prawicowe poglądy niż ogół społeczeństwa.

Historia publicznej aktywności radnych jest w dużym stopniu najnowszą historią Polski. Można w tej grupie równie często spotkać osoby aktywne w PRL-owskich strukturach władzy, jak i radnych, których działalność była związana z "Solidarnością" i opozycją demokratyczną.

Wydaje się, że zmiana składu rad w zbliżających się wyborach może być w dużym stopniu spowodowana nie tylko decyzją wyborców, ale też decyzją samych radnych. Wielu z nich nie zamierza bowiem ponownie kandydować.

Opracował

Jarosław NAJDOWSKI

A N E K S

Tabela 1. Czy będzie Pan(i) ponownie kandydować na stanowisko radnego
w zbliżających się wyborach?

(%)

	Tak	Nie	Trudno powiedzieć	Liczba osób
Ogółem	34	50	16	794
Płeć				
Mężczyźni	34	49	17	709
Kobiety	32	61	7	85
Wiek				
do 34 lat	33	55	12	93
35-44	33	54	13	315
45-54	35	44	21	202
55-64	35	45	20	142
65 lat i więcej	33	52	14	42
Miejsce zamieszkania				
Wieś	31	52	18	513
Miasto do 20 tys.	36	51	13	88
od 21 do 100 tys.	39	47	15	103
101 tys. i więcej mieszk.	42	43	14	90
Wykształcenie				
Podstawowe	29	54	17	126
Zasadnicze zawodowe	29	52	19	143
Średnie	37	48	16	263
Wyższe	36	49	15	261
Grupa społ.-zaw. pracujący				
Kadra kier., inteligencja	38	44	18	216
Prac. umysł. niż. szczebla	35	54	11	80
Pracownicy fiz.- umysł.	30	65	5	20
Robotnicy	30	55	14	56
Rolnicy	27	54	19	185
Prywatni przedsiębiorcy	34	53	14	80
Bierni zawodowo				
Renciści i emeryci	36	47	16	146
Pozostali niepracujący	50	40	10	10
Dochody na jedną osobę				
Poniżej 750 tys. zł	30	52	18	116
750 tys. - 1249 tys.	33	53	14	169
1250 tys. - 1749 tys.	32	51	16	117
1750 tys. - 2249 tys.	37	44	19	124
2250 tys. i powyżej	38	48	15	233
Ocena własnych war. mater.				
Złe	30	50	20	251
Średnie	32	51	16	300
Dobre	40	48	12	243
Zainteresowanie polityką				
Duże	42	42	17	338
Średnie	30	54	16	384
Małe lub żadne	17	67	17	72
Udział w prakt. religijnych				
Kilka razy w tygodniu	41	41	17	63
Raz w tygodniu	34	50	16	534
Kilka razy w roku	34	51	15	151
W ogóle nie uczestniczy	25	57	18	44
Poglądy polityczne				
Lewica	34	48	18	168
Centrum	26	54	20	238
Prawica	41	45	13	327
Trudno powiedzieć	25	63	12	60

Tabela 2. Czy kiedykolwiek przed 1990 r. był(a) Pan(i) radnym
(wojewódzkim, miejskim, gminnym, dzielnicowym)?
(%)

	Tak	Nie	Liczba osób
Ogółem	23	77	792
Płeć			
Mężczyźni	25	75	708
Kobiety	8	92	84
Wiek			
do 34 lat	9	91	93
35-44	18	82	314
45-54	27	73	201
55-64	33	67	142
65 lat i więcej	40	60	42
Miejsce zamieszkania			
Wieś	30	70	513
Miasto do 20 tys.	14	86	88
od 21 do 100 tys.	14	86	102
101 tys.i więcej mieszk.	6	94	89
Wykształcenie			
Podstawowe	36	64	126
Zasadnicze zawodowe	34	66	143
Średnie	20	80	261
Wyższe	14	86	261
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	16	84	215
Prac.umysł.niż.szczebla	11	89	79
Pracownicy fiz.- umysł.	20	80	20
Robotnicy	32	68	56
Rolnicy	24	76	185
Prywatni przedsiębiorcy	25	75	80
Bierni zawodowo			
Renciści i emeryci	35	65	146
Pozostali niepracujący	20	80	10
Dochody na jedną osobę			
Poniżej 750 tys.zł	27	73	116
750 tys. - 1249 tys.	24	76	169
1250 tys. - 1749 tys.	27	73	117
1750 tys. - 2249 tys.	21	79	123
2250 tys. i powyżej	20	80	232
Ocena własnych war. mater.			
Złe	26	74	250
Średnie	22	78	299
Dobre	21	79	243
Zainteresowanie polityką			
Duże	20	80	337
Średnie	26	74	383
Małe lub żadne	22	78	72
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	16	84	63
Raz w tygodniu	24	76	533
Kilka razy w roku	22	78	151
W ogóle nie uczestniczy	28	72	43
Poglądy polityczne			
Lewica	40	60	167
Centrum	23	77	238
Prawica	14	86	326
Trudno powiedzieć	28	72	60